

Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet
Institut for Kultur, Sprog & Historie
Afdeling for Oversættelse og Tolkning



Oversættelseskritik af: "Min eskimoiske fortid"

Af Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Denne opgave indeholder 46.700 tegn med mellemrum (eksklusiv forside, resuméer, indholdsfortegnelse og bibliografi)

Vejleder: Arnaq Grove

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

Abstract

The book "Taamani guutimik nalusuugama" has been translated into Danish entitled "My Eskimo past". The narrative is the only primary source of how the shaman trained in the pre-Christian era in Greenland and what the education contained. Therefore, it is imperative that the translation is as loyal to the original as possible. I have used Katharina Reiss' translation-critical theory for this purpose. At the same time, Lis Holm's translation theory has also been used.

I conclude that "My Eskimo past" has not been satisfactorily translated in relation to the source text, and demonstrates / exemplifies this by analyzing selected texts with proposals for new translation.

According to Reiss, there are four conditions that must be met in order to obtain objective translation criticism. The first condition is met when the text is examined for its text type, for the linguistic elements and the pragmatic factors that influence the text. The second condition is fulfilled when functional translations are evaluated taking into account the adjustments made in the translation of the text. The third condition is met when it is taken into account that in 1 and 2 the translator and translation critic are different people with their own understanding of what a third party has written. The fourth condition is fulfilled when a translation criticism takes into account the subjective limitations of being objective. (Reiss 114).

After researching "My Eskimo past" based on its text type, I found that it is mostly informative, with elements of expressive and semantic text types. I have examined whether the translation has been translated in its entirety and complies with the linguistic norms and conventions of the TL, thus fulfilling the first condition. The second condition is not relevant here, since the SL text and the translation have the same purpose and thus cannot be a functional translation. In order to fulfill the third condition, I have tried to be aware that translator and translation critic are people with different understanding and interpretation. The translator's mistranslations of words, and that semantics are not always taken into account collocations and idiomatic language, can be disruptive to understanding. The difference in Greenlandic and Danish language does not seem to be taken into account in terms of semantics and idioms in phraseology. The translator's intention to translate as verbatim as possible does not seem to be in place, as it may interfere with the understanding in certain contexts. Taking into account that translator and translation critic are people of different interpretations, the fourth condition is fulfilled, and thus it is impossible to answer whether translation criticism has been objective. I have respectfully taken the translator's initiative into account for the translator's personality.

With regard to perspective, my purpose is to produce a new translation that is loyal to the text and which will convey this cultural-historical gem in a new translation that is linguistically correct. This translation will then again open up new understandings and a new cultural-historical view and perspective.

Eqikkaaneq

Atuagaq "Taamani guutimik nalusuugama" qallunaatuunngorlugu nutserneqarpoq atserlugu "Min eskimoiske fortid". Atuakkami oqaluttuarineqartoq Kalaallit Nunaanni kuisimannngitsuunerup nalaani angakkut qanoq ilinniartarnerannik ilinniarnerrullu sunik imaqarneranik nammineq misiginnissimasumit kisiartaalluni najoqqutassaavoq. Taamaattumik nutserneqarnerata oqaluttuarineqaqqaarneranut ilumoortuunissaa pingaaruteqarluinnarpoq. Naliliininni nutserneqarnerata isornartorsiorneranik misissuininni Lis Holmip nutserineq pillugu teoriia aamma Katharina Reissip nutsikkat isornartorsiorneqartarneri pillugit teoriia atorpakka.

"Min eskimoiske fortid" kalaallisut allaqqaarneranut naleqqiullugu naammaginangitsumik nutserneqarsimasutut nalilerpara, taamatullu naammaginangitsumik nutserneqarsimanera uppersarlugu.

Naligarsiuunngitsumik (kinaassusersiuunngitsumik) nutserinermik isornartorsiuneq naammassiniaraanni Reiss naapertorlugu piumasaqaatit sisamat naammassisariaqarput.

Siullermik nutsikkap suussusaa misissorneqassaaq, taamalu piumaaqaat siulleq naammassineqassalluni. Aappasaanik nutsikkap atornissaminut tulluarsagaasimappat nutserneranilu allannguutit eqqumaffigineqarsimappata piumasaqaatit aappaat naammassineqassaaq. Piumasaqaammi siullermi aappaannilu isornartorsiuisup nutserisullu assigiinngitsunik paasinnitaaseqarnerat inuullu allap allataasa nassuiarnarsarinerat pingajuattut eqqumaffigisimagaanni piumasaqaatit pingajuat naammassineqassaaq. Inuup nammineq paasinnittariaasianut tunngasut eqqumaffigineqarpata taamalu isornartorsiuneq kinaassusersiuunngitsutut nalilerneqarsinnaappat piumasaqaatit sisamaat naammassineqassaaq. (Reiss 114).

Min eskimoiske fortid misissoreerlugu suussusaa paasivara annertunerusumik paasissutissanik imaqartuusooq, paasiuminartunik/imartuunik oqaatsinillu isumasiuineranut tunngassuteqartunik ilaqarluni. Nutsigassap nutsikkallu isumai assigiinnersut oqaasilerinikkullu oqaatsinut nutsikkanut naapertuuttumik nutserneqarsimanersooq misissorsimavara, taamalu piumasaqaat siulleq naammassiniarsimallugu. Nutsigassaq nutsigarlu assigiimmik siunertaqarmata piumasaqaatit aappaat atunngilaq. Nutserisup nutsikkamillu isornartorsiuisup inuttut assigiinngitsuunerat tamarmillu immikkut paasinnitaaseqarnerat eqqumaffiginiarsimavara, taamalu piumasaqaatit pingajuat naammassiniarsimallugu. Nutserisup oqaatsinik nutsernerluisarnerata aamma nutsigassap isumaanut tunngatillugu oqariartaatsinik uniuisarnerata nutsikkamik paasinninnissaaq akornusertarpaa. Oqaasilerineq oqariartaatsinillu atuneq eqqarsaatigalugu kalaallit qallunaallu oqaasiisa assigiinnginnerat eqqumaffigineqarsimarpasinngilaq. Nutserisup sapinngisamik oqaatsimiit oqaatsimut nutserinissaminik siunniussaa pissusissamisuunngitsutut nalilerpara, ilaatigut paasinninnissamut akornutaasarmat. Piumasaqaatit sisamaat naammassiniarlugu nutserisup nutsikkamillu isornartorsiuisup inuinnartut assigiinngitsunik paasinnittariaaseqarnerat eqqumaffigisimavara, taamalu kinaassusersiuunnginneq naammassineqarsimanersooq oqaatigineq ajornarluni. Nutserisup pilersitsiniarnera ataqqillugu nutserisup kinaassusaa eqqarsaatigisimavara.

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

Siunissami atuakkap oqaasilerinikkut eqqortumik nutaamik nutsernissaa siunniuppara, taamalu kulturikkut oqaluttuarisaanermi nalissaqanngitsumik pingaarutilik taanna ingerlateqqinniarlugu. Tamannalu kulturikkut oqaluttuarisanermi paasininnermut isiginninnermullu nutaamut ammaassisuusinnaassaaq.

Forord

Jeg uddannet fra Blågårdseminarium i Danmark og har undervist i sprog i 40 år. Mit hjerte brænder for sprogfagene og særligt mit grønlandske modersmål som jeg ønsker at bidrage med, at styrke og højne. Jeg har løbende tolket og oversat grønlandsk/dansk og undervist i grønlandsk på Folkeuniversitetet i Danmark. For 3 år siden besluttede jeg mig for, at studere oversættelse og tolkning ved Ilisimatusarfik bl.a. for at fordybe mig i grammatik, sprogteorier og sprogkritik og dermed i mit grønlandske modersmål. Desuden har jeg ønsket, at sammenfatte min praktiske erfaring med en fagprofessionel eksamen i faget som ikke fandtes tidligere. Jeg ønsker fortsat at beskæftige mig med at fremme det grønlandske sprog og med oversættelse og tolkning og brænder for, at oversætte vigtige værker fra grønlandsk til dansk og omvendt. Nærværende BA opgave omhandler en sprogkritisk gennemgang af "Min eskimoiske fortid" af Georg Quppersimaan; et værk der ofte stiftes bekendtskab med i undervisningssammenhænge og som er populært i Grønland.

Indledning

Bogen "Min eskimoiske fortid" af Georg Quppersimaan er en kulturhistorisk perle og et vigtigt litterært værk. Det er den eneste bevarede primærkilde til, hvordan en åndemanager blev uddannet i den førkristne tid og endvidere en af de bedste kilder til at sætte trommesang og dans ind i en samfundsmæssig sammenhæng og dermed ikke løsrevet fra sin sociale kontekst. Georg Quppersimaan blev kristnet som en af de sidste i Østgrønland og danner dermed et fantastisk bindeled mellem to kulturer. Styrken ved bogen er at den er fortalt af en der selv har gennemlevet begge kulturer og ikke af en udefrakommende beskuer. Svagheden ved værket er, at den er nedskrevet fortælling fra en båndoptagelse, hvorefter den efter en længere proces blev oversat fra østgrønlandsk til vestgrønlandsk og derefter oversat til dansk af Otto Sandgren på vegne af Quppersimaan. Derfor er det afgørende vigtigt, at oversættelsen er så loyal mod originalen og sproget som muligt og at værket er sprogligt opdateret og nutidigt.

Mit formål bliver her, at frembringe en smagsprøve på ny oversættelse som er loyal over for teksten og som viderebringer og gengiver værket i en ny oversættelse som er sproglig korrekt og sprogligt opdateret. Denne oversættelse vil så igen kunne åbne for nye forståelser og et nyt kulturhistorisk syn og perspektiv.

Der er således tale om et projekt i flere lag i krydsfeltet mellem sprog, litteratur og kultur. Denne opgave er en kun en smagsprøve og et afsæt til en sådan større opgave som ikke kan løses inden for rammen af en BA opgave.

Begrundelse

Langt de fleste oversættelser mellem grønlandsk og dansk går fra dansk til grønlandsk det være sig nyhedsformidling i både den trykte som den digitale presse, administrative skrivelser såsom lovgivning, kundgørelser, redegørelser, høringer, publikationer fra myndigheder, retsforhold etc., og litteratur. Der er således ikke mange udgivelser der går fra grønlandsk til dansk. Mit udgangspunkt er derfor et andet end det gængse idet jeg har valgt, at arbejde med netop en dansk oversættelse af et grønlandsk værk: "Min eskimoiske fortid". Værket er vigtigt på grund af fortællingens litterære, historiske og kulturelle betydning og den sproglige udfordring der ligger i, at føre en grønlandsk tænkt oversættelse over til et moderne og nutidigt dansk.

Problemformulering / Forskningsspørgsmål

Denne opgave omhandler en oversættelseskritisk analyse af dele af Georg Quppersimaans: "Taamani guutimik nalusuugama" (SL), "Min eskimoiske fortid" (TL) og forslag til oversættelse af det kritiserede.

Jeg vil i denne opgave undersøge to ting. Det ene er en oversættelseskritik af ovennævnte litterære værk på baggrund af Katharina Reiss' oversættelseskritiske teori som fokuserer på at undersøge og påvise fejl i dele af oversættelsen. Det andet er at inddrage en analyse af, om sproget i oversættelsen (konteksten) er opdateret og nutidigt og om teksten er brugt hensigtsmæssigt med udgangspunkt i Lis Holms oversættelsesteori.

Otto Sandgren har som "ghostwriter" nedskrevet fortællingen fra en båndoptagelse, og udgivet den på vestgrønlandsk i 1972 og oversat den til dansk i 1982 med Georg Quppersimaan som fortæller.

Bogen indeholder en oversættelse, der ikke altid helt loyalt gengiver den oprindelige grønlandske tekst.

At skrive en fyldestgørende opgave om hele denne bog ud fra en oversættelsesteoretisk vinkel vil kræve mere tid end en BA på 20 sider tillader. Derfor er denne opgave begrænset til udvalgte dele, der repræsenterer semantisk ækivalens og stilistiske tekstfunktioner.

Begrebsafklaring:

Ghostwriter: En forfatter, der udfører skrivearbejde for en anden person i dennes navn. Gyldendal Den Store Danske

Helsætning: Selvstændig sætning som kan indeholde ledsætninger, men som ikke er led i en anden sætning (Den Danske Ordbog: (DDO)

Kausativ: fortids afhængemåde; da-fordi-måde. Grønlandsk Grammatik (GG)

Kontemporativ: Verbal måde i bisætninger, hørende under subordinat måde. (GG)

Ledsætning: Sætning, som indgår i en anden sætning, og som ikke kan stå alene (DDO)

Lingvistik: Gren inden for sprogvidenskab, som har at gøre med sprogs regler, struktur og funktion (DDO)

Participialmåde: er en subordinat måde, som bruges i bisætninger og bruges når hovedsætning og bisætning har forskelligt subjekt. (GG).

Semantik: gren inden for sprogvidenskab der beskæftiger sig med sproglige udtryks betydning (DDO)

Subordinat måde: verbal måde i bisætninger, deriblandt kontemporativ og participialmåde. (GG)

SL: *Source Language*, det oprindelige der oversættes fra, også kaldet kildetekst

TL: *Target Language*, det sprog der oversættes til, også kaldet måltekst

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

Metode

I denne opgave ligger teorierne til grund for metoden. Katharina Reiss' oversættelseskritiske teori inddeler alle tekster i forskellige teksttyper, til hvilke der hører særlige overvejelser, som en oversat tekst skal bedømmes ud fra. I teori afsnittet giver jeg en indførelse i Reiss' teori og ud fra denne vil jeg videre bestemme hvilken teksttype værket hører under, hvorefter jeg vil undersøge oversættelsen ved hjælp af de betragtninger man ifølge Reiss' teori kan bruge til at bedømme en given teksttype.

Endvidere supplerer jeg med Lis Holms metode til analyse af tekstfunktioner. Her er overvejelserne og fremgangsmåden: 1. at finde oversættelsesproblemerne, 2. at vurdere den mest velegnede fremgangsmåde og det bedste oversættelsesforslag.

Min eskimoiske fortid har 184 nummererede sider. Der er udvalgt tekster i bogen, som er karakteristiske for hele teksten, og som repræsenterer forskellige lingvistiske elementer. *Min eskimoiske fortid* er kun udkommet den ene gang og de analyserede teksters placering i bogen fremgår af tekstboksene.

Ordbogen er den primære kilde til oversættelsesforslagene. Desuden bruges Den Danske Ordbog til at kvalitetssikre de oversatte ord.

Teori

På baggrund af mine to fokusområder, har jeg taget udgangspunkt i Katharina Reiss og Lis Holms oversættelsesteorier. Katharina Reiss teori er udgangspunktet til oversættelseskritikken, for at undersøge og påvise om der er fejl og komme med forslag til forbedringer og Lis Holm til at finde oversættelsesproblemer og finde løsninger på disse og med fokus på, om sproget er opdateret og nutidigt og om tekstfunktioner er brugt hensigtsmæssigt. De to tilgange spinder sig ind i hinanden og supplerer gensidigt hinanden og kan egentligt ikke adskilles. Sprogteoretisk ligge de to teorier gemt bag teksten og i det resultat og den helhed teksten frembringer i oversættelsen.

Katharina Reiss: Translation Criticism – the Potentials and Limitations

Jeg benytter den oversættelseskritiske teori, som Katharina Reiss beskriver i sin bog fra 1971. Katharina Reiss er en tysk lingvist og en toneangivende oversættelsesforsker, som udviklede en model til oversættelseskritik i 1971, *Translation Criticism – the Potentials and Limitations*, oversat fra tysk af Errol F. Rhodes. Den har til formål at skabe pålidelige kriterier til brug ved oversættelseskritik for at opnå en objektiv oversættelseskritik. Modellen er tredelt:

1. Definere kildetekstens teksttype og dennes karakteristika. Reiss opererer med tre tekstfunktioner, at hvor én er den dominerende:
 - a) Den indholdsbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *informativ*, b) den formbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *ekspressiv* og endelig c) den appelbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *operativ*.
2. Lingvistiske elementer, som omfatter

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

- a) *semantiske*, b) *leksikale*, c) *grammatiske*, d) *stilistiske* elementer
- 3. de ikke-lingvistiske elementer, eller pragmatiske elementer:
 - a) *den umiddelbare situation*, b) *emne*, c) *tid*, d) *sted*, e) *publikums-*, f) samt *fortælleraspektet*.

“Translation of sophisticated essays and lyrical poetry are not to be judged by the same standards” (Reiss 2000: 18), skriver Reiss, og det betyder, at valget af de lingvistiske og pragmatiske parametre, der skal indgå i analysen afgøres af teksttypen (Reiss 2000: 27).

Når kritikeren skal evaluere om der er ækvivalens mellem SL og TL er den tredelte analyse udgangspunktet for kritikeren sammenligningsgrundlag. Hvis TL tilhører samme teksttype som SL, kan det kaldes en oversættelse, hvorimod hvis TL ikke tilhører samme teksttype, kan det kaldes en tekstvariant.

I denne opgave har jeg valgt at definere teksttypen i Min eskimoiske fortid som indholdsbetonet teksttype med *informativ* tekstfunktion, hvor der også er elementer af formbetonet tekst med *ekspressiv* tekstfunktion og der forekommer også *semantiske* tekstfunktioner.

Under analysen af de udvalgte tekster vil det fremgå, hvilke teksttyper og tekstfunktioner der er tale om.

Informative teksttyper indbefatter mange forskellige tekster: det kan være aviser, rapporter, nyheder, manualer, faglitteratur og meget andet. Informative tekster er formidlende og har derfor effektiv kommunikation og præcision til hensigt. Ifølge Reiss oversættes og bedømmes informative tekster på deres semantiske, grammatiske og stilistiske indhold. Teksten oversættes i sin indholdsmæssige helhed og er i overensstemmelse med de sproglige normer der gælder på TL for at læseren kan forstå teksten på sit eget sprog (Reiss 27-31).

Ekspressive tekster er udtryk for det kunstneriske, hvor der lægges vægt på udtryk og form. Ifølge Reiss bør ekspressive tekster oversættes efter og bedømmes på deres æstetiske effekt, samt deres stilistiske, semantiske og grammatiske indhold (31-38).

Appellative tekster kan være reklamer, propaganda, satire, prædikener og andet. De har til formål at frembringe en ønsket handling eller tanke hos modtageren. Disse tekster kommer ikke på tale i nærværende opgave.

Audio-mediale tekster, som kan være sange og manuskripter i skuespil, radio og tv, kan høre ind under de andre typer. De bør oversættes efter og bedømmes på, hvorvidt de har samme effekt på modtageren efter oversættelsen i deres respektive medier (43-47).

De lingvistiske komponenter kan undersøges, når man har fundet ud af hvilken teksttype, man arbejder med og gå videre til at undersøge de lingvistiske komponenter. Semantisk ækvivalens, leksikal adækvans, grammatisk korrekthed og stilistisk korrespondens er dækket ind i det lingvistiske indhold (Reiss 65-66).

Oversætteren fortolker en tekst og gengiver sin fortolkning på et andet sprog, hvilket vil være præget af oversætterens fortolkning, personlighed, private situation, kendskab til og behændighed i sproget der oversættes fra og til, uddannelsesniveau etc. Blandt andet derfor er det vigtigt at undgå at lave absolutte bedømmelser. Oversættelseskritikeren må selv fortolke teksten og tilbyde sin egen udlægning som et alternativt løsningsforslag (Reiss 106-113).

Reiss' konklusion er, at 1) en oversættelseskritik udført ordentligt, når en oversættelse er undersøgt i henhold til dens teksttype, de lingvistiske elementer, og de pragmatiske faktorer, der har indflydelse på teksten, 2) en

oversættelseskritik er udført ordentligt, når funktionelle oversættelser bedømmes med højde for de tilpasninger der er foretaget i oversættelsen af teksten, 3) der må tages højde for, at der i 1 og 2 er tale om mennesker med hver deres forståelse, fortolkning og personlighed, hvorfor både oversætter og kritiker giver en subjektiv udlægning af deres respektive opfattelse af hvad en tredje part har skrevet, og 4) en oversættelseskritik er kun objektiv såfremt den tager højde for de subjektive begrænsninger (Reiss 114).

Ved valget af de tekster, der analyseres, har jeg fokuseret på netop den *informative* tekstfunktion og til dels også *semantiske* tekstfunktioner. Bogens indhold er en historisk fortælling om et liv i et førkristent samfund med beskrivelse af åndemaneruddannelsen, hvilket i sig selv kan siges at være en informativ teksttype. Der er dog to af teksterne, der ikke kan siges at være informative, men er formbetonet tekst med *ekspressiv* tekstfunktion, der indeholder *audio-mediale* tekster, nemlig de to trommesange som behandles i tekstboks 7 og 8.

Lis Holm: Oversættelsesteori og praksis, Systime a/s 1994.

I Lis Holms oversættelsesteori tages der udgangspunkt i hvordan man oversætter. Der er først definition: den samlede viden om det at oversætte, som man er nået frem til i dag. Der er så formål: Først og fremmest at give metoder til at løse oversættelsesproblemer.

Oversætterens første opgave er at analysere teksten med det formål at kunne vælge den oversættelsesstrategi, der passer bedst for netop denne tekst. Derfor skal der foreslås fremgangsmåder for sådan en analyse af teksten.

Praktiske funktioner indeholder: 1. at finde oversættelsesproblemerne, 2. alt hvad man skal bruge til løsningen og anviser forskellige mulige fremgangsmåder og at vurdere den mest velegnede fremgangsmåde og det bedste oversættelsesforslag.

Oversætteren arbejder med sproglige fænomener:

- Hele tekster
- Afsnit
- Sætninger
- Ordgrupper, vendinger – Kollokationer: regler for hvornår bestemte ord passer godt sammen
 - Idiomatiske udtryk: faste udtryk
- Enkelte ord: - kulturelle og institutionelle termer. – egennavne, -neologismer (nydannede ord, der endnu ikke er blevet fast bestanddel af sproget.
 - Metaforer, billedsprog.

Ved oversættelse af subjektive holdninger er det vigtigt at identificere, hvad der er neutralt og hvad der er holdninger. De subjektive holdninger kan være specifikke og kan være svære at opfatte og at ramme. Der er et andet aspekt, der skal tænkes på, når oversættelsen skal være dækkende, nemlig vejen fra tanke til betydning, til sprog til adfærd. Generelt skal der arbejdes med det, der betyder det samme på et andet sprog og specifikt en særlig persons tanker med holdning til og indtryk, oplevelse og opfattelse af en særlig situation med særlige omstændigheder. Her er adfærd, tanker og følelser, udtrykt af et menneske fra én kulturkreds, der skal formidles til andre mennesker fra andre kulturkrede.

I denne opgave bruges hovedsageligt den semantiske oversættelsesmetode, hvilket vil fremgå af analyserne i de udvalgte tekster umiddelbart nedenfor i analyseafsnittet.

Analyse

Indledning

Værket: "Min eskimoiske fortid" fremstår som et litterært værk med en informativ teksttype, hvori der er elementer af ekspressiv tekstfunktion.

I dette afsnit gennemgås udvalgte tekster, som er repræsentative for oversættelsen af bogen, for så vidt angår informative teksttyper med lingvistiske elementer og især med semantiske og stilistiske elementer.

Tekstboks 1	
Tekst side 8	Oversættelse side 8
<p>Inunngoqqaarsimasunga sooruna sulii ilisimannngitsunga ataataga aasiit qajartorsimavoq, sunaaffa taamani tikinngitsoorutissaminik, nukkani Ukussoqarteq aapparalugu. Anaanagalu likiittuumut oqarsimavoq, ataataga taamani aallalerluni oqartoroq: "Utaqqiniangga, uppataatissarnik aallitussavakkit!" Tassagooq uanga taama oqarfigisimagaanga, paasinnguassanngikkinni, tassalimi qujaginermit qitornartaaqqaajugama.</p>	<p>Lige efter at jeg blev født og ifølge sagens natur på en tid, som jeg ikke har nogen erindring om, var min far en dag taget ud i kajak på sælfangst sammen med sin yngre bror Ukussoqarteq. En rejse hvorfra han aldrig kom tilbage. Min mor har senere fortalt likkiittuuk, at min far den morgen i det øjeblik han skulle af sted, havde sagt henvendt til mig: "Vent på mig, jeg skal hente dig en bagluffe af en sæl!" Det havde han sagt til mig, skønt han jo måtte vide, at jeg ikke kunne forstå ham, men det var udtryk for hans taknemlighed over, at jeg var deres første barn, og at jeg ovenikøbet var en dreng.</p>
<p>Forslag til oversættelse</p> <p>Kort tid efter min fødsel var min far som sædvanlig taget ud i kajak, sammen med sin lillebror Ukussoqarteq. Det kan jeg selvfølgelig ikke huske noget om. En rejse hvorfra han aldrig kom tilbage. Min mor har fortalt likkiittuuk, at han sagde til mig lige før han tog af sted: "Vent på mig! Jeg skal hente dig en bagluffe af en sæl!" Han sagde det til mig af bare kærlighed og taknemlighed over, at jeg var den førstefødte, selvom jeg ikke ville kunne forstå ham.</p>	

I tekstboks 1 er første ledsætning oversat for sig som en helsætning, hvorefter næste ledsætning er oversat for sig som en helsætning bagefter. Ordet *Inunngoqqaarsimasunga* er skrevet i participial måde (Bjørnum 64), hvilket er forskelligt fra Centralvestgrønlandsk sprogbrug, hvor det ville hedde *Inunngoqqaarsimallunga*, som er intransitiv kontemporativ modus. (Bjørnum 62) Det er Østgrønlandsk sprogbrug at bruge participial måde, men det kan i dag opfattes som en antikveret sprogbrug. Otto Sandgren skriver i forordet til den danske oversættelse: "Jeg har i videst muligt omfang bestræbt mig på at benytte det sprog, som han selv benyttede, og ved

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

oversættelsen til dansk forsøgt at oversætte så ordret, som det er muligt." Den første helsætning med efterfølgende to ledsætninger er oversat med den første ledsætning taget ud og placeret som helsætning for sig. I oversættelsen er de første to ledsætninger stilistisk tungt oversat, hvilke jeg i mit oversættelsesforslag har forsøgt at gøre mere nutidigt mundret. (Reiss 106-113). I den næste fremhævede tekst forekommer ordet "oqartorooq", hvilket i dag vil hedde "oqartoq", idet tilhængen -rooq i "oqartorooq" indikerer, at fortælleren selv ikke har hørt eller været bevidst om det sagte. Det kan også siges at være en antikveret men ikke desto mindre korrekt sprogbrug. I den tredje fremhævede tekst er oversættelsen foretaget sætning for sætning, hvilket igen gør den sprogligt tung, udover at oversætteren har tilføjet "at jeg ovenikøbet var en dreng", som ikke er nævnt i SL-teksten.

Tekstboks 2	
Tekst side 15-16	Oversættelse side 16
<p>Siitsivaqqamiitilluta ilisimmaatama siullersaasa ilagaat aak, aak illermi takusalerakku, sunaaffa anaanama aava. Sunaaffaana anaanaga Kilimiip savimminik silikattammik uppataasigut kapisaraa. Taamaaliornissaminut pissutissaqartarsimangilaq, anaanamami ajortumik pineq ajormagu. Nuliarpaavata (nuliaviata = siulliup) Mannaatsip uini oqarfigisarsimagaluarpa: "Kilimii, ninngassarneqanngitsutit, taammannartuukajik sooq pisarniarpiuk?"</p>	<p>Noget af det første jeg sansede under opholdet i Siitsivaraq, var blod, blod på briksen, blod fra min mor. Det stammede fra Kilimiis bredbladede kniv, fordi han af og til stak hende i låret med den. Han havde ellers ikke grund til at gøre noget sådant, for min mor havde ikke gjort noget ondt imod ham. Og engang han gjorde det, havde hans rigtige (første) kone bebrejdet ham ved at sige til ham: "Hør, Kilimii, du bliver ikke irriteret af nogen af os, hvorfor er du så voldsom?"</p>
Forslag til oversættelse	
<p>Noget af det første jeg huskede fra Siitsivaraq var blod, blod jeg så på briksen, det viste sig at være min mors blod. Det viste sig, at Kilimii havde til vane at stikke hende i underlivet med sin bredbladede kniv. Han havde ingen grund til at gøre det, for min mor gjorde ham intet ondt. Hans første kone Mannaatsi sagde til ham adskillige gange: "Hør, Kilimii, du har ingen grund til at være vred på nogen af os, hvorfor er du så så voldsom over for hende?"</p>	

Det første fremhævede ord er med nutidens sprogbrug direkte forkert oversat. Det kan skyldes, at SL ordet har skiftet betydning med tiden, eller at oversætteren som præst ikke har villet oversætte en så åbenlys henvisning til kønsdele og har ønsket at forskønne sprogbugen. I så fald er oversættelsen misvisende. I den anden fremhævede tekst, er der dels kalkering/direkte oversættelse, som kan ændres til mere nutidigt og mundret sprogbrug, dels en udeladelse af den første kones navn, og dels en tilføjelse i oversættelsen, nemlig "Og engang han gjorde det...", som i SL betyder "adskillige gange". I den tredje fremhævede tekst er der en kalkering/direkte oversættelse, som gør oversættelsen tung, udover at oversætteren har udeladt "over for hende." (Reiss 65-66).

Tekstboks 3	
Tekst side 16	Oversættelse side 16

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

Sunaaffaana taamani taamaattoqartartoq, ilaannikkut ajorniaannarluni ajorniaannartoqartartoq. Kilimiilu inernerneqarnermik uparuarneqarnermilluunniit nuannarisqaqarsimangilaq, tassami inerterisoq saassutiinnartarsimavaa ilaannilu aamma savimmik kaportarlugu.	Ja, dengang var der altså sådanne mennesker, som handlede af ren og skær ondskabsfuldhed. Kilimii havde ikke tålt at blive irrettesat eller påtalt, for han havde vendt sig mod irettesætteren og stak også hende med sin kniv.
Forslag til oversættelse	
Dengang var der den slags mennesker til, der af bare ondskab plagede andre. Kilimii tålte ikke at blive irrettesat eller påtalt, så han angreb også sin kone og stak hende en gang imellem med kniven.	

I begge fremhævede tekster følger oversætteren sin hensigt med at oversætte så ordret som det er muligt, hvilket igen medfører kalkering og tung sprogbrug. Til trods for sin hensigt om at oversætte så ordret som det er muligt, lykkedes det ikke i den anden fremhævede tekst, hvor “engang imellem” ikke er medtaget.

Tekstboks 4	
Tekst side 19	Oversættelse 19
Kilimii taama oqarlunilu ipulikkaminik (anguikkami igimaanik) anaanaga uppataasigut kapivaa, asulu sakkortusimaqimmat aqullaaginnarpoq, taamaalillugulu nilleqqimminanilu tassalu qimalluta.	Da Kilimii fik det svar, stak han min mor med sin lanse i låret med så stor kraft, at hun faldt om. Så vendte Kilimii sig om og gik sin vej uden at mæle et ord.
Forslag til oversættelse	
Da Kilimii sagde det, stak han min mor med forskaftet af sin lanse i hendes underliv med så stor en kraft, at hun faldt om, hvorefter han vendte sig om og gik sin vej uden et ord.	

Den første fremhævede tekst er fejlversat, da der i SL-teksten står “sagde det” og ikke “fik det svar”. Den anden fremhævede tekst er upræcist oversat, hvor “forskraftet af sin lanse” er blevet til “sin lanse”. Som i tekstboks 2 er den tredje fremhævede tekst “uppataasigut” igen oversat med “i låret” i stedet for “underlivet”. Den fjerde fremhævede tekst er en lidt tung sprogbrug med “mæle et ord”, som jeg har foreslået til det mere nutidige sprogbrug: “uden et ord”.

Tekstboks 5	
Tekst side 20	Oversættelse side 20
Tikillutalu nerigama kajuminnaqaaq, qangami taama nerigama.	Vi blev budt på mad, og ih hvor smagte det godt, det var så længe siden jeg havde spist sådan.
Forslag til oversættelse	
Da vi nåede frem, blev vi budt på mad, og hvor det smagte, for det var længe siden jeg havde fået så meget mad.	

Per Rosing
 Bachelorprojekt, 20 ECTS
 Afdeling for Oversættelse og Tolkning
 Vejleder: Arnaq Grove

I den fremhævede tekst er første ord i intransitiv kontemporativ modus (Bjørnum 62), som er udeladt i oversættelsen ("Tikillutalu" = da vi nåede frem). "Nerigama" er intransitiv kausativ (Bjørnum 58), som heller ikke fremgår klart i oversættelsen. Oversættelsesforslaget er gjort mere mundret og idiomatisk end selve oversættelsen.

Tekstboks 6	
Tekst side 21	Oversættelse side 22
Nuannaajallappungaalaa. Sunaaffaana illuni Kunnak Ikkatsimut oqarfigiartorsimagaa, pisuinnaq.	Jeg blev pludselig glad. Det viste sig, at hun var gået hele vejen til sin fætter Kunnak i Ikkatseq.
Forslag til oversættelse	
Hvor blev jeg glad. Det viste sig, at hun var gået hele vejen til Ikkatseq for at give sin fætter Kunnak besked.	

Det første ord er en kalkering (Lis Holm om ordgrupper – kollokationer, faste udtryk), hvilket virker unaturligt i oversættelsen, hvorfor det er gjort idiomatisk i oversættelsesforslaget, så det bliver mere naturligt og mundret. I den anden sætning er "for at give besked" udeladt i oversættelsen.

Tekstboks 7	
Tekst side 13	Oversættelse side 14
Silat una qaqajarnaajinguna ipertooq qaqajarnaajinguna ijittassaagaluani (toqutassaagaluani) aajaa qaqitsingaa (qaqisoortikkaa!) Silat una qaqajarnaajinguna ipertooq qaqajarnaajinguna ijittassaagaluani aajaa annaagaa!	Ih, hvor du altså trænger til at hånes, Ih, hvor du trænger til at lastes, du beskidte, der ville myrde en mand! Aja, du kunne ikke forhindre ham i at hale sig op på land! Ih, hvor du trænger til at hånes, Ih, hvor du trænger til at lastes, du snavsede, der ville myrde en mand! Aja, men han vristede sig ud af dine hænder!
Forslag til oversættelse	
Ih, hvor trænger du til at hånes. du beskidte, hvor skal du hånes. Den du ville myrde, aja, han reddede sig op på land. Hvor trænger du til at hånes. du beskidte, hvor skal du hånes den du ville myrde aja, ham fik du ikke dræbt.	

Her er der tale om en forbetonet tekst med en *ekspressiv tekstfunktion*, der er en *audio-medial* tekst. Det er en nidvise, som bruges til at håne modstanderen og få ham/hende latterliggjort for publikum. Stilistisk er det en typisk trommesang med enten enderim, i dette tilfælde aabc, aabc, eller i andre tilfælde bogstavrim, hvilket ikke altid kan lade sig gøre, når man oversætter til en anden sprogstamme med en anden kulturkreds. Dog er det i dette tilfælde delvist lykkedes i oversættelsesforslaget, idet enderimene er aabc, aabd. (Reiss 63-65 om stilistisk korrespondens).

Tekstboks 8	
Tekst side 190-191	Oversættelse side 171-172-173
<p>Silanuna takujuaqqinngeqisut (takugalarlugu naakkiginngilaa) Kilimii takujuaqqinngeqisut Iliarsummilluuna kiserngaarmik uanga kiserngaariarama iliarsooriarama- qasagillunga taamannak pivinga? Tamassa qanganisanngorpunga tamassa utoqqangorpunga toqqarlunga pissavarma - Qujanassaqaatit toqqarlunga pigumma toqqalunga iverumma tamassa akisinnaanngorpakkit. Qipinngerli pinngorami pinngorpoq taajinngorami (utoqqaq) taajinngorpoq mitaatissaannanngorpunga? – Imminulli illersorsinnaalerpunga. – Silat makku iliarsuit nallinnartut nallinnaasinnigivat qanganitsanit (utoqqaq) isigisaannginniarpoq – Nallinnassaqigujunga kiserngaallunga, iliarsuullunga ersisaagaallunga akeqqannut, angutinnguannut akiminniallissasunga (akiniarpoq), taamaattormiaat! Iliarsuullunga, kisermaallunga mitaataallunga ilisimmartunga. silat makku usornat anguteqatikka makku usornat ersiunnguarnatik, qunugisaqannguarnatik taajinngornissartik anguniarsaraat.</p>	<p>Bevar mig vel! Her er en ubarmhjertig én, Kilimê er så ubarmhjertig, overfor en ensom faderløs; jeg var ensom, faderløs -. Behandlede du mig sådan for at vise din ringeagt? Nu er jeg en ældre mand, nu er jeg voksen,- så nu kan du vise den direkte overfor mig -. Jeg skal takke dig, hvis du gør det direkte overfor mig, direkte synger mig en nidvise! Nu kan jeg nemlig svare dig! Qipíngaq blev fuldvoksen, sådan som det skal være, blev ældre, sådan som det skal være, - skal jeg så bare være én, som altid skal spottes? Men nu kan jeg forsvare mig selv.- Hvor underligt, de stakkels faderløses ynkelighed, blev ikke set af de ældre mennesker. Skal jeg mon betragtes som en af disse stakler, at jeg ensom, faderløs, gjort ræd og bange, skal hævne mig på min fjende, på min "lille far?" Ja, men lad det så ske! Jeg kom til bevidsthed, som faderløs, ensom og spottet på alle måder. -Hvor kan de sagtens, hvor kan de sagtens, mine medmennesker, hvor kan de sagtens, mine medbrødre, at de uden at være bange, uden at krybe for nogen</p>

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

<p>Uangami taamaassinnaavunga nakkuviga toqutaalluni toqusoq – aamma uanga taamaassagaluartunga uanga toqutaallunga toqussagaluartunga! Merlertuusunga, qularnaraluartunga qaangerlugu pinngortunga (angakkutut inerpunga). Silanuna tivakajik Kilimii tivakajik Iliarsunnilluuna Takujuaqqinngeqisoq. Aatsaat takuarma uangali takuarma kiserngaartik, iliarsorujunguna! Soormi pinngaanga? Taamannak pinngaanga? Nallinnassuseqanngitsunga Naakkinassuseqanngitsunga -. Sunaaffali tamassa pissasunga ersigisannut akeqqannut akeqqassarniarlunga (akiniarpoq) pissasunga! Aajaa tusarparma Pinngoriartunnguuartunga pinngoqqissartunga!</p>	<p>lever til de bliver gamle. Det samme kunne da ske for mig – min fars død skyldtes drab – også jeg skulle behandles på den måde, også jeg skulle have været myrdet! Jeg var et lille barn, uden håb om liv, - men opfostredes til åndemaner! Bevar mig vel, hvor meget Hvormeget Kilimê Viste ubarmhjertighed, overfor de faderløse, han så! Nu ser du mig, mig ser du nu, en ubetydelig ensom, en ubetydelig forældreløs! Hvorfor vil du ikke behandle mig, hvorfor vil du ikke behandle mig sådan? Jeg, som ingen ynkelighed bærer, som ikke behøver barmhjertighed -. Nu viser det sig, at jeg skal møde min fjende, som jeg var bange for, at jeg skal hen til ham for at hævne mig! A-ja, nu har du hørt! Kilimê, du har nu hørt, at jeg er blevet voksen, så voksen, at jeg er blevet åndemaner!</p>
<p>Forslag til oversættelse</p>	
<p>Hvor brutal må man være, hvor brutal må Kilimii være over for en enlig faderløs, er det fordi jeg er enlig og faderløs, at du viste din hån ved at behandle mig sådan? Nu er jeg blevet ældre, nu er jeg blevet voksen, nu kan du håne mig direkte – Det vil være dejligt, om du kunne sige det direkte til mig om du kunne synges nidvisen direkte til mig, for nu kan jeg svare igen. Men nu er jeg, Qipinngaq, blevet voksen og blevet ældre er jeg så stadig et håneobjekt? – Men nu kan jeg forsvare mig selv. –</p>	

De ynkelige
faderløses
hjælpeløshed blev ofte
overset af de ældre –
Mon jeg vil være lige så ynkelig,
når jeg som enlig, faderløs
og truet til angst og rædsel
vil hævne mig
over for min fjende, min stedfar,
men alligevel!
Faderløs, enlig og
forhånet det var min første erindring.
Hvor kunne de sagtens,
mine medbrødre,
der voksede op
uden angst og uden forknythed
og blev gamle.

Min far blev myrdet,
det kunne også være sket for mig –
også jeg kunne have været ude for det samme
også jeg skulle myrdes!
Jeg var et lille barn, med tvivlsom fremtid,
men jeg har overgået forventningerne og blev åndemaner.
Hvor danser han rundt,
hvor danser Kilimii rundt
han, som er så brutal
over for faderløse.
Først nu ser du mig,
det er mig, du ser,
en enlig, elendig faderløs!
Hvorfor vil du ikke håne mig nu?
Hvorfor vil du ikke håne mig som jeg er nu?
Jeg er ikke ynkelig,
jeg er ikke en stakkel -.
Hvem havde troet, at jeg ville komme så langt,
at jeg ville tage hævn over for
min fjende, som jeg var bange for!
Aajaa, nu ser du mig,
Kilimii nu ser du mig,
at jeg er blevet voksen,
at jeg er blevet åndemaner!

Teksten i denne tekstboks er en formbetonet tekst, *audio-medial* tekst med en *ekspressiv tekstfunktion*. Det er Quppersimaans egen nidvise som hævn over for sin stedfar, som har plaget og stukket Quppersimaans mor, og

Per Rosing
Bachelorprojekt, 20 ECTS
Afdeling for Oversættelse og Tolkning
Vejleder: Arnaq Grove

som også har prøvet at myrde Quppersimaan i dennes barndom. Quppersimaan syntes, at en nidvise var tilstrækkelig hævn i stedet for et mord, som var mere almindeligt som hævnakt.

I oversættelsen har Sandgren oversat teksten ordret, som nævnt i forordet. Det fungerer ikke altid sprogligt i TL-teksten, da kalkeringer ikke altid yder SL-teksten fuld retfærdighed, og hvor en del af den sproglige rytme og mening bliver forstyrret eller udeladt. Som eksempler på dette vil jeg nævne de første 14 linjer i nidvisens SL-tekst, som er de første 13 linjer i TL-teksten. Parentesen i slutningen af linje 1 og i linje 2 er nemlig en forklaring på vestgrønlandsk af det østgrønlandske ord. I oversættelsesforslaget er det hensigten at bevare bogstavrimene i linjerne 8-9 og 10-11.

I linje 14 i SL-teksten er et ord fremhævet, som i TL-teksten er linje 13 og oversat med "svare dig". (Lis Holm om kollokationer, Reiss 60-63) Jeg opfatter ordet som en kollokation og foreslår "svare igen", som er en kollokation. I mit forslag til oversættelse har det i hele nidvisen været hensigten, at bevare bogstavrimene som betydningsbærende udtryk og at bevare noget af rytmen i SL-teksten. Der er en slåfejl i linje 37: nakkuviga, (rettelsen i rødt).

Et eksempel på en knudret og fragmenteret oversættelse med indskudte sætninger over fire linjer er flg:

Tekstboks 9	
Tekst, side 152	Oversættelse side 141-142
Unamineq nuannersoq	En herlig dyst
Sivisuumik tassaniikkamik tassaniikkamik, taamalillutik aasivinnaarsuaq – sumit tamaannga katersuuttarfissuaq – Ammaat taannariinnaleqaat. Aarimmi taannarisaleriannguarlugu tamassa pikileriallaatalutik aallaqaat, umiat sisamaallutik. Aallagariarmata uagut Aavaartillu – Ujarnerup Nuliarpaallu qitornaassa ilat ukioqatigisara, taakkuningga oqaluttuutereerpakkit, taamani Tasiilaarsummi piffigisavut – unippugut qimataalluta, immitsinnut oqarfigeriaratta: "Uagut tamaani uninngaannarniarta, nikinngiinnarniarta!"	Maqefamilien blev i lang tid, men en dag skete det, at man begyndte at snakke om den sædvanlige sommerplads Ammaaq, hvortil alle fra forskellige steder kom. Det blev ikke bare ved talen, man gjorde forberedelser og tog af sted, 4 konebåde ialt. Da de tog af sted, blev vi – Auvårtik og jeg (Auvårtik var en af sønnerne af Ujarneq og Nuliarpak, den familie, som vi kom til dengang i Tasiilårssuk, - han var i samme alder som jeg), - tilbage, idet vi sagde til hinanden: "Lad os to blive her!"
Forslag til oversættelse	
Maqefamilien blev i lang tid, og på et tidspunkt blev den populære sommerboplads Ammaat nævnt og var et varmt samtaleemne. Det blev ikke bare ved talen, så ret hurtigt gjorde man sig klar (forberedelserne klar) og tog af sted i 4 konebåde. Da de andre tog af sted aftalte Auvårtik og jeg at blive tilbage. Auvårtik og jeg var på alder med hinanden og han var en af sønnerne af Ujarneq og Nuliarpak, fra den familie, som vi kom til dengang i Tasiilaarsuk (underforstået fra dengang de flygtede, <i>min kommentar</i>).	

Teksten er oversat sætning for sætning, "så ordret som muligt" (Sandgrens forord), hvilket kan være forstyrrende for forståelsen. Der er ikke altid taget højde for forskellen i det grønlandske og i det danske sprog, hvad angår semantik og idiom i fraseologien.

Udtrykket "men en dag skete det", fremhævet med grønt, er knudret og næsten bibelsk. Jeg har erstattet det med "på et tidspunkt". De fremhævede tekster i rødt og gråt hænger sammen, er oversat næsten ordret, som gør det fragmenteret og knudret på dansk. Jeg har forsøgt at gøre oversættelsen mere mundret og nutidig.

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

(Reiss 106-113: "oversætterens ... kendskab til og behændighed i sproget der oversættes fra og til".) Endvidere har jeg redigeret i den lange indskudte sætning (parantes).

Konklusion

I denne opgave har jeg villet undersøge om der er fejl i dele af oversættelsen af: "Min eskimoiske fortid".

Jeg har brugt Katharina Reiss' oversættelseskritiske teori til formålet. Samtidig er Lis Holms oversættelsesteori, beskrevet i bogen *Oversættelsesteori og praksis*, - også blevet benyttet. Jeg har brugt Lis Holms beskrivelse af teori og praksis som afsæt til Katharina Reiss.

Jeg konkluderer, at "Min eskimoiske fortid" ikke er oversat tilfredsstillende i forhold til kildeteksten, og påviser/eksemplificerer dette ved analyse af udvalgte tekster med forslag til ny oversættelse.

I Lis Holms oversættelsesteori tages der udgangspunkt i hvordan man oversætter. I teorien arbejdes der først med definition: dvs. den samlede viden om det at oversætte, som man er nået frem til i dag. Dernæst kommer tekstens formål: som først og fremmest at give metoder til at løse oversættelsesproblemer. Oversætterens første opgave er herefter, at analysere teksten med det formål at kunne vælge den oversættelsesstrategi, der passer bedst for netop denne tekst. Derfor skal der foreslås fremgangsmåder(funktioner) for sådan en analyse af teksten. Praktiske funktioner indeholder: 1. at finde oversættelsesproblemerne, 2. dernæst at inddrage alt hvad man skal bruge til løsningen og anviser forskellige mulige fremgangsmåder for sin oversættelse.

Ved oversættelse af subjektive holdninger er det vigtigt at identificere, hvad der er neutralt og hvad der er holdninger. De subjektive holdninger kan være specifikke og kan være svære at opfatte og at ramme. Der er et endvidere et andet aspekt, der skal tænkes på, når oversættelsen skal være dækkende, nemlig vejen fra tanke til betydning, til sprog til adfærd. Generelt skal der arbejdes med. Generelt skal der arbejdes med det, der betyder det samme på et andet sprog og specifikt en særlig persons tanker med holdning til og indtryk, oplevelse og opfattelse af en særlig situation med særlige omstændigheder Her er adfærd tanker og følelser, udtrykt af et menneske fra én kulturkreds, der skal formidles til andre mennesker fra andre kulturkredse. og at vurdere den mest velegnede fremgangsmåde og det bedste oversættelsesforslag.

Efter at have undersøgt: " Min eskimoiske fortid" ud fra dens teksttype fandt jeg frem til, at denne hovedsagelig er informativ, med elementer af ekspressive og semantiske teksttyper. Jeg har undersøgt om oversættelsen er oversat i sin indholdsmæssige helhed og er i overensstemmelse med de sproglige normer og konventioner på TL, og kommet frem til oversættelsen ikke konsekvent rammer TL sprogets normer og konventioner. For at opfylde teoriens tredje betingelse har jeg i min analyse forsøgt at være opmærksom på, at oversætter og oversættelseskritiker er mennesker med hver sin forståelse og fortolkning. Oversætterens fejlversættelser af ord og det, at der semantisk ikke altid er taget højde for kollokationer og idiomatisk sprogbrug, er mange steder forstyrrende for forståelsen i værkets oversættelse fra grønlandsk til dansk. Der synes ikke at være taget højde for forskellen i det grønlandske og det danske sprog, hvad angår semantik og idiom i fraseologien bl.a analyseret ud fra Lis Holms model. Oversætterens hensigt med at oversætte så ordret som det er muligt, synes ikke at være hensigtsmæssig, da det har forstyrret forståelsen i flere sammenhænge af den danske tekst se eksempelvis mine forslag til oversættelse under afsnittet analyse.

Per Rosing
Bachelorprojekt, 20 ECTS
Afdeling for Oversættelse og Tolkning
Vejleder: Arnaq Grove

Katharina Reiss har til formål at skabe pålidelige kriterier til brug ved oversættelseskritik for at opnå en objektiv oversættelseskritik. Modellen er tredelt:

1. Definere kildetekstens teksttype og dennes karakteristika. Reiss opererer med tre tekstfunktioner, at hvor én er den dominerende:
 - b) Den indholdsbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *informativ*, b) den formbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *ekspressiv* og endelig c) den appelbetonede tekst, hvor tekstfunktionen er *operativ*.
2. Lingvistiske elementer, som omfatter
 - b) *semantiske*, b) *leksikale*, c) *grammatiske*, d) *stilistiske* elementer
3. de ikke-lingvistiske elementer, eller pragmatiske elementer:
 - b) *den umiddelbare situation*, b) *emne*, c) *tid*, d) *sted*, e) *publikums-*, f) samt *fortælleraspektet*.

I værket: "Translation of sophisticated essays and lyrical poetry are not to be judged by the same standards" (Reiss 2000: 18), skriver Reiss, og det betyder, at valget af de lingvistiske og pragmatiske parametre, der skal indgå i analysen afgøres af teksttypen (Reiss 2000: 27).

Reiss' konklusion er, at 1) en oversættelseskritik er udført ordentligt, når en oversættelse er undersøgt i henhold til dens teksttype, de lingvistiske elementer, og de pragmatiske faktorer, der har indflydelse på teksten, 2) en oversættelse er udført ordentligt, når funktionelle oversættelser bedømmes med højde for de tilpasninger der er foretaget i oversættelsen af teksten, 3) der må tages højde for, at der i 1 og 2 er tale om mennesker med hver deres forståelse, fortolkning og personlighed, hvorfor både oversætter og kritiker giver en subjektiv udlægning af deres respektive opfattelse af hvad en tredje part har skrevet, og 4) en oversættelseskritik er kun objektiv såfremt den tager højde for de subjektive begrænsninger (Reiss 114).

Ud fra punkt 1 fandt jeg frem til at: " Min eskimoiske fortid", er en indholdsbetonet teksttype med *informativ* tekstfunktion, hvor der også er elementer af formbetonet tekst med *ekspressiv* tekstfunktion. Endvidere forekommer der også *semantiske* tekstfunktioner. Ved undersøgelsen af en informativ tekst er det vigtigt at være opmærksom på det semantiske, grammatiske og stilistiske indhold. At oversættelsen er i overensstemmelse med de sproglige normer og konventioner på TL er vigtigt for forståelsen af tekstens indhold. Oversættelsen må regnes for at være tilfredsstillende, når emne og dets vigtigste bestanddele er oversat i dets helhed.

I oversættelsen fandt jeg mange semantiske fejl, det vil sige fejl, der ændrer betydningen i oversættelsen i forhold til SL-teksten. Jeg har fundet udeladelser fra SL-teksten og tilføjelser i TL-teksten, hvilket ikke kan siges at være tilfredsstillende, når emne og dets vigtigste bestanddele i SL-teksten ikke er oversat i dets helhed. Oversætteren har i sit forord givet udtryk for, at han oversætter så ordret som muligt, hvilket ikke altid er hensigtsmæssigt, da der derved kan opstå semantiske fejl. Det har jeg i min analyse søgt at vise at der er en del af i teksten. Dermed kan oversættelsen i de undersøgte dele af bogen, ifølge Reiss' kriterier, ikke siges at være tilfredsstillende. Det er rimeligt at støtte den påstand, at der er fejl ved oversættelsen, som til tider kan være forstyrrende for forståelsen af SL-teksten.

Ifølge Reiss forudsættes det ligeledes, at oversætter og kritiker har hver sin personlighed, fortolkning og forståelse, hvorfor de giver en subjektiv udlægning af deres respektive opfattelse af hvad tredje part har skrevet. Med dette perspektiv for øje, kommer jeg i min konklusion frem til, at oversætterens ide med at oversætte så ordret som muligt kan til tider accepteres, men i mange tilfælde er der ikke taget hensyn til, hvor forskellige de

to sprog er, hvorfor teksten bliver knudret. I flere tilfælde overlades det til læseren at gætte sig frem til en betydning. Dette medfører en sproglig barriere som skal overvindes mens man læser og derved bliver det svært for læseren at få "flow" i teksten. Samtidig er der tilfælde, hvor oversætter enten ændrer et ord, udelader ord fra SL-teksten, eller tilføjer ord i TL-teksten. Det er ikke klart, om det er af moralske grunde eller af sproglig hensigt, men også her får det konsekvenser for oversættelsen, idet betydningsbærende danske ord mister eller tilføjes en mening de ikke har – og til tider falder dele af teksten sammen, hvorfor det er op til oversætteren, at rekonstruere denne eller fortolke så den "rette mening" træder frem. Dette har jeg givet eksempler på i analyseafsnittet.

En fjerde pointe er, om der er taget højde for subjektive begrænsninger i oversættelseskritikken for at opnå en objektiv oversættelseskritik. Dette vil jeg ikke kunne tage stilling til her, da oversætteren og jeg selv fortolker en tekst, der er fortalt af tredje mand. Jeg har stor respekt for oversætterens initiativ til oversættelsen af fortællingen, og hans forsøg på at give plads til fortællerens personlighed. Dette træk fremtræder også indirekte i mine analyser og i mine forslag til forbedringer i de oversættelser jeg har trukket frem og anset som fejlagtige.

Min samlede konklusion er dog, at værket generelt set fremstår som sprogligt svagt og uden en egentlig "rød tråd" som kan bære læseren ubekymret gennem teksten. Der stilles for store krav til læserens sproglige fortolkningsevne og lyst til at rette de sproglige konstruktioner og deciderede fejl.

I perspektiveringerne peger jeg på bogens betydning som den eneste kendte primære kilde til hvordan åndemanere blev uddannet, udover at den også er en kilde til hvordan folk levede i den førkristne tid i Østgrønland. Jeg peger også på, at en fremtidig oversættelse af: "Min eskimoiske fortid", som er loyal over for SL-teksten kunne blive genstand for et forskningsområde, da den vil åbne for nye forståelser og et nyt kulturhistorisk syn og perspektiv.

Afslutning og perspektivering

Bogen er kulturhistorisk et vigtigt litterært værk som rækker ud over det rent folkloristiske og ind i mødet med den globaliserede verden, hvor den stadig vækker interesse.

Georg Quppersimaan var født og opvokset i den førkristne tid, men blev kristnet (døbt) i 1915 som en af de sidste i Østgrønland. Otto Sandgren, der nedskrev fortællingen og oversatte den virkede som præst, da han indspillede Quppersimaans fortælling. Derefter transskriberede han fortællingen først fra østgrønlandsk til vestgrønlandsk og senere fra grønlandsk til dansk. Dette præger oversættelsen og Otto Sandgrens projekt. Samtidig var Otto Sandgren lægmand. Til trods herfor er han sluppet godt fra bogen, fordi han har haft blik for vigtigheden af emnet og det enkelte menneske bag fortællingen og den samfundsmæssige kontekst, hvori fortællingen indgår.

Sandgren gengiver fortællingen med en kenders forståelse og med en kærlighed og respekt for individet, kulturen og folket – også en kultur der er ved at være borte og som han egentlig ikke bifalder moralsk og etisk. Styrken ligger i, at Sandgren ikke er en udefrakommende beskuer og iagttager. Han selv en del af historien og kulturen og på en usentimental, men respektfuld måde følger han ihærdigt fortællingen til ende.

Til trods herfor har bogen mange sproglige fejl og unøjagtigheder og det er som om, at Sandgren kan sit grønlandske modersmål så godt, at han nærmest må kæmpe for, at vride de danske sætninger ud af både det østgrønlandske og vestgrønlandske sprog. Set i det perspektiv, er bogen et imponerende arbejde.

Kulturhistorisk er fortællingen den eneste primære kilde til, hvordan åndemanerne uddannede sig i den før kristne tid i Grønland, og hvad uddannelsen indeholdt og samtidig det eneste sted hvor trommesang og –dans indgår i en bredere social kontekst. Et eksempel herpå er Quppersimaans nidvise, hvor han forbander sin onde stedfar og opremser grundene til det.

Værkets vigtighed lægger derfor op til at blive udbredt og i en oversættelse der er så loyal og objektiv mod originalen som muligt. Mit udgangspunkt og perspektiv er derfor et ønske om, at der frembringes en ny oversættelse som kan viderebringe og gengive dette kulturhistoriske værk i en ny oversættelse. Denne oversættelse vil så igen kunne åbne for nye forståelser og et nyt kulturhistorisk syn og perspektiv der rækker ind i en globaliseret verden, hvor Grønland møder omverdenen og viser den, hvem vi er og hvem vi engang var.

Bogen findes både på grønlandsk og dansk i grønlandske skoler. Derfor er det mit håb i en overskuelig fremtid at kunne genoversætte hele bogen, til et mere nutidigt og korrekt dansk bl.a. til undervisningsbrug.

Bibliografi

Bjørnum, Stig: *Grønlandsk Grammatik*. Forlaget Atuagkat, 2012

Gyldendal Den Store Danske. Gyldendal 2009-2020.

Holm, Lis: *Oversættelses teori og praksis*. 1. udgave, 1. oplag. Systime a/s

Jones, Kirsten Gade & Robert Petersen: *Ordbogen*. Ilinnisiorkfik Undervisningsmiddelforlag, 2003

Lynge, Aqqaluk E.: *Oversættelseskritik af Landsplanredegørelsen 2016*.

Bachelorproject ved Ilisimatusarfik

Reiss, Katharina: *Translation Criticism – the Potentials and Limitations: Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*. 2000. Oversat af Errol Rhodes, Routledge 2014

“Semantik”. *Den Danske Ordbog (DDO)*. Det Danske Litteratur- og sprogselskab.

Ordnet.dk/ddo/ordbog?query=semantik. Sidst tjekket 09-01-2020

Malmskov, Trine Geniak: *Skal vi vælge at gribe eller at forbande? En tekstlingvistisk oversættelseskritik af Griberen i rugen*. Kandidatafhandling ved Copenhagen Business School 2011.

Per Rosing

Bachelorprojekt, 20 ECTS

Afdeling for Oversættelse og Tolkning

Vejleder: Arnaq Grove

Indhold

Abstract	2
Eqikkaaneq.....	3
Indledning.....	4
Begrundelse	5
Problemformulering / Forskningsspørgsmål	5
Begrebsafklaring:.....	5
Metode	6
Teori.....	6
Katharina Reiss: Translation Criticism – the Potentials and Limitations	6
Lis Holm: Oversættelsesteori og praksis, Systime a/s 1994.	8
Analyse	9
Indledning.....	9
Konklusion	17
Afslutning og perspektivering.....	19
Bibliografi.....	20